

Optik, Slutare mm.

Objektiv avsedda för storformatskameror skiljer sig från objektiv avsedda för småbild eller mellanformat på många olika sätt, till exempel: De är inte "märkes-bundna" utan vilken storformatsoptik som helst kan användas till vilken kamera som helst. Det enda man behöver för att kunna montera objektivet på sin kamera och använda den är en optikplatta med lagom stort hål.

Detta betyder i sin tur att en 40 år gammal optik kan användas till en modern, ny kamera och att en ny, modern optik kan användas på en gammal kamera. Storformatsobjektiv är inte enbart avsedda för ett enda negativformat utan kan användas för alla format som ryms inom bildcirkeln. De flesta storformatsobjektiv är (mer eller mindre) symmetriskt uppbyggda.

Storformatsobjektiv levereras oftast/alltid monterad i en slutare. Optiken består (oftast) av två olika "lins-paket", ett främre och ett bakre, som var för sig är fastgänt på varsin sida om slutaren. (Man kan också köpa optik utan slutare, men det går vi inte in närmare på här).

Slutare finns av flera olika fabrikat (Copal, Seiko, Prontor, Wista o.s.v.), typer (bland annat "Automat-slutare" som kopplas till bakstycket och alltså "känner av" om slutaren skall vara öppen med öppen bländare för fokusering eller stängd, nedbländad och klar för exponering) och storlekar.

Storlekarna brukar benämnas t.ex. "Nr.0" (#0), "Nr.1" (#1) och "Nr.3" (#3). Slutarens storlek bestämmer, rent fysiskt, maximala ljusstyrkan på objektivet. (eftersom du är på dessa sidor så kan du grunderna och vet att brännvidden / bländartalet = (relativa) bländaröppningen i mm.). Objektivet på bilden till höger är ett Nikkor-W 150/5,6 med Wista Automat-slutare.

Optikplattor levereras oftast med ett färdigt, borrarat hål avsett för en viss slutar-storlek (t.ex. #0, #1 eller #3) men kan givetvis också levereras "oborrade".

Tyvärr(?) finns ingen standard vad gäller optikplattor utan nästan varje kameramärke och modell har en egen speciell typ av optikplatta. Men... till nästan alla kameror och märken kan man använda Wista/Linhof-plattor, till vissa kameror passar Wista-plattorna direkt, till andra använder man en speciell "optikplatta för Wista-platta". Det finns många fördelar med att själv "standardisera" och montera all optik i Wista-plattor eftersom Wista-plattan oftast är mindre och smidigare och om du byter kamera, eller använder dig av olika kameror, så behöver du inte montera om all optik, du köper bara en "optikplatta för Wista-platta" till kameran så är allt klart. En annan fördel är att man kan låna optik av andra som "standardiserat" på Wista-plattor.

För att montera optiken på optikplattan måste man (i de flesta fall) först skruva bort bakre linspaketet, därefter skruvar man bort låsringen (som låser fast objektivet på optikplattan). Använd t.ex. "[Toyo monteringsverktyg](#)". Många slutare har, under låsringen, ett "styr-stift" (liten skruv) och då får man fila/borra i optikplattan så att slutaren passar ordentligt och sitter "bergfast" utan att kunna rotera.

Slutaren placeras i optikplattans hål, låsringen skruvas fast och slutligen bakre linspaketet.

Bilden visar en Wista Automatslutare #1 med M39-gänga, avsedd för t.ex. förstoringsoptik

(Bilden på det "färdigmonterade" objektivet till höger visar ett Wistar-objektiv i Copal #1-slutare.)

Bilden till vänster visar Makro-fotografering, i studio, med en Wista M450-kamera och Wista automatslutare med M39-gänga försedd med en EL-Nikkor förstoringsoptik.

Det är skillnad på trådtlösare och trådtlösare. Vid valet av trådtlösare kan man väga in många olika egenskaper. En egenskap som i många situationer är viktig (t.ex. vid användning av försänkta optikplattor) är storleken och flexibiliteten vid infästningen. Den vänstra trådtlösaren är en Wista, mycket böjlig och tar liten plats vid slutaren. Trådtlösaren i mitten är en Hansa Pro, ännu böjligare men tar lite större plats. Trådtlösaren till höger är en "vanlig" trådtlösare som tar stor plats och inte är särskilt flexibel, men den fungerar alldeles utmärkt i många situationer. Andra viktiga egenskaper är naturligtvis att trådtlösaren ger ett mjukt avtryck, inte överför vibrationer till optiken och att den känns bra vid användning.

